

KATELIJN VANDORPE (RED.), *A COMPANION TO GRECO-ROMAN*

AND LATE ANTIQUE EGYPT, HOBOKEN (NJ): WILEY-BLACKWELL 2019, 792 S.*

Przez wiele lat dyskusja naukowa dotycząca starożytnego Egiptu była zdominowana przez zagadnienia związane z czasami farańskimi. Szczególnym zainteresowaniem uczonych cieszyły się: rodzima kultura, tradycja i wierzenia oraz sztuka i architektura monumentalnych piramid i sanktuariów. Historia Egiptu w okresie grecko-rzymskim oraz w późnym antyku jest w dużo mniejszym stopniu reprezentowana w starszych badaniach, co jest widoczne na przykładzie epoki ptolemejskiej. Dynastia Ptolemeuszy, rządząca Egiptem przez nieomal trzy wieki, istnieje w ogólnej świadomości głównie za sprawą najświetniejszej władczyni tej dynastii, Kleopatry VII Filopator, ponieważ starsze prace poświęcają jej najwięcej uwagi. W ostatnich dekadach jednak liczba publikacji dotyczących Egiptu w epoce grecko-rzymskiej i w późnym antyku systematycznie rośnie dzięki pojawieniu się nowych kierunków badań związanych z rozwojem papirologii, studiów demotycznych i koptyjskich oraz z nowymi odkryciami archeologicznymi. W tym czasie opublikowano sporo nowych tekstów papirusów (zwłaszcza demotycznych), a uczeni podejmują się również poprawienia opublikowanych już dokumentów, co przyczynia się do poszerzenia istniejącego stanu wiedzy na temat okresu grecko-rzymskiego. Egipt w późnym antyku i we wczesnym średniowieczu jest także coraz lepiej reprezentowany dzięki istotnym odkryciom archeologicznym. Na tym polu niemałymi osiągnięciami mogą pochwalić się polscy badacze, sporo bowiem informacji przyniosły m.in. wykopaliska prowadzone pod kierownictwem W. Godlewskiego w Naqlun w oazie Fajum¹.

Tematyka kolejnego tomu z serii Blackwell Companions to the Ancient World zatytułowanego *A Companion to Greco-Roman and Late Antique Egypt* odzwierciedla panujące w nauce trendy. W przeciwieństwie do dwutomowego kompendium z tej samej serii zatytułowanego *A Companion to Ancient Egypt*, który obejmuje dzieje Egiptu od czasów prehistorycznych do okresu rzymskiego, niniejsza publikacja skupia się wyłącznie na dziejach Egiptu w epoce grecko-rzymskiej i w późnym antyku². Stanowi to niewątpliwą zaletę, ponieważ zawężony zakres chronologiczny, mimo że nadal szeroki, pozwolił na dokładniejsze przedstawienie kwestii, które zostały pominięte w dość obszernym *A Companion to Ancient Egypt*.

Redaktorem recenzowanego tomu jest K. Vandorpe, papirolog i historyk związana z KU Leuven (Leuven, Belgia), która jest autorką lub współautorką licznych prac poświęconych

*Prace nad recenzją zostały sfinansowane z funduszy Narodowego Centrum Nauki przyznanych w ramach konkursu Maestro (UMO-2014/14/A/HS3/00132).

¹ Informacje na temat wykopalisk prowadzonych w Naqlun oraz pełny wykaz bibliograficzny związany z tym projektem można znaleźć na stronie Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej Uniwersytetu Warszawskiego: A. Szymczak, 2017: *Naqlun*, www.pcma.uw.edu.pl/2017/11/18/naklun/ (dostęp 11.2019).

² A.K. Lloyd (red.) 2010: *A Companion to Ancient Egypt*, Malden (MA), Oxford, Chichester.